

Vetelin kunta

Tarkastuslautakunta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1.Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain mukaan kunnanvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat,
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla,
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää,
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta,
- valvoa säädettyjen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Vetelin kunnan oman hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnan keskeinen tehtävä on kuntakonsernin toiminnan tuloksellisuuden arviointi, joka kohdistuu sekä kunnan omalle toiminnalle että tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA

1. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI
2. TOIMINNAN TULOKSELLISUUDEN JA TARKOITUKSENMUKAISUUDEN ARVIOINTI
3. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kunnanvaltuusto on valinnut kokouksessaan 9.8.2021 seuraavat henkilöt tarkastuslautakunnan jäseniksi vuosille 2021–2025 tarkastamaan toimintaa ja taloutta:

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Merja Heikkilä, puheenjohtaja	Tomi Storbacka
Jukka Nisula, varapuheenjohtaja	Mikko Koskela
Kari Pollari	Riikka Ahtoniemi
Hilkka Läspä	Satu Kauppinen
Henri Nisula	Salme Lempiälä

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja HT, JHT Toni Koivusaari.

1.3. Tilintarkastus

Hallinnon, talouden ja tilinpäätöksen tarkastamista varten kunnanvaltuusto on valinnut tehtävään tilikausien 2022 – 2025 osalta tilintarkastusyhteisö Oy SK-Reviisorit Ab:n, jonka vastuullisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Ilari Karhu. Kunnan avustavana tarkastajana on toiminut HT, JHT Toni Koivusaari, joka on toiminut myös kunnan tytäryhtiöiden vastuullisena tilintarkastajana.

1.4. Lautakunnan suorittaman arvioinnin toteuttaminen vuodelta 2023

Kunnanvaltuuston vuoden 2023 talousarviossa sekä kuntastrategiassa asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattu kunnanhallituksen antaman vuoden 2023 toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja muun tarpeellisen aineiston kautta sekä viranhaltijoiden ja kunnan omistamien osakeyhtiöiden toimitusjohtajien tai hallituksen puheenjohtajan kuulemisilla.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut paikan päällä, mutta tarkastuslautakunnalla on valmiudet myös pitää etäkokouksia, mikäli tilanne niin vaatii. Tarkastuslautakunnan kokouksia, joissa on käsitelty vuotta 2023 on pidetty neljä kertaa.

Kokouksissa oman vastualueensa tai johtamansa yhtiön asioista ovat olleet kuultavina viranhaltijat ja toimitusjohtajat seuraavasti:

Vetelin Energia Oy:n toimitusjohtaja Marko Niemonen 17.11.2023.

Kunnanjohtaja Hannu Jyrkkä 17.11.2023 ja 23.4.2024

Talousjohtaja Jyri Myllymäki 22.2.2024 ja 23.4.2024

Vetelin Vesi Oy:n toimitusjohtaja Tero Uusitalo 22.2.2024

2. KUNNANVALTUUSTON ASETTAMAT TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

2.1. Valtuuston asettamat kunnan strategiset ja talousarviotavoitteet

Kunta strategian päätavoitteiksi on määritetty:

- Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen
- Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö
- Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista
- Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen
- Uusiutuvat energiaratkaisut elinvoiman lähteinä
- Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni

Tavoite	Käsitöimenpiteet
Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Koulukeskuksen kehittäminen ja rakentaminen • Lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen harrastustoimintaa ja nuorisotiloja kehittämällä yhteistyössä järjestöjen ja naapurikuntien kanssa • Perheiden tukeminen sekä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö	<ul style="list-style-type: none"> • Tapahtumien vuosikellon kehittäminen vuosittaiseksi perinteeksi yhdessä järjestöjen kanssa
Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista	<ul style="list-style-type: none"> • Rantarakentamisen nostaminen veto- ja pitovoimatekijäksi • Vuokra-asuntojen lisääminen kuntaan ja nykyisten kunnossapito
Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Elinvoimalupauksen toimeenpano ja yhteistyö kunnan ja yritysten kanssa
Uusiutuvat energiaratkaisut ja uudet tulonlähteet elinvoiman lähteinä	<ul style="list-style-type: none"> • Tuulivoimarakentamisen mahdollistaminen • Biokaasutuotannon ja jakelun mahdollistaminen
Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön jatkaminen ja tiivistäminen seutukunnan ja naapurikuntien kanssa • Konsernirakenteen edelleen kehittäminen • Työnantajakuvan edelleen kehittäminen ja henkilöstökoulutukset

Kunnan tytäryritykset on omalta osaltaan valittu valtuuston seurannan kohteeksi. Yhtiöiden omiksi nettotulostavoitteiksi on pääsääntöisesti asetettu 5 - 10 % liikevaihdosta. Lisäksi yhtiölle on asetettu omia yksityiskohtaisia tavoitteita.

2.2. Tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteiden toteutumista seurataan määriteltyjen mittareiden avulla.

Mittareiden toteuma 2023:

1. Eri tarpeisiin vastaavaa ja houkuttelevaa asumista
 - Edistymistä mitataan vuokrausasteella jokaiselle asuntotyypille
 - Kiinteistö Oy Vetelinraitin asuntojen vuokrausaste vuoden lopussa oli 94,6 % (87,67 % vuonna 2022)
 - Myönnettyä asumiseen liittyvät rakennus- ja toimenpideluvat
 - Rakennuslupia myönnettiin 19 kpl (18 kpl vuonna 2022)
2. Yrittäjyyden tukeminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen
 - Avoimien työpaikkojen määrä
 - TE toimiston tiedossa tammikuussa 2024 oli 36 avointa työpaikkaa ja samaan aikaan Vetelissä oli 75 työtöntä työnhakijaa
 - Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut 29 työpaikalla ja työttömien määrä on vähentynyt 12 työttömällä vuoden 2023 tammikuuhun verrattuna
3. Uusiutuvat energiaratkaisut elinvoiman lähteinä
 - Edistymistä mitataan investointien arvolla
 - Vuoden 2023 aikana yrityksen investoivat aurinkosähköpaneeliin noin 100 t€
 - Aurinkosähkö- ja tuulipuistokaavoja edistettiin
 - Löytynevan tuulipuistokaava tuli lainvoimaiseksi 19.10.2023
 - Biokaasun tuotantoedellytyksiä tutkittiin seutukunnan hankkeessa ja Vetelin Energia osallistui biokaasun tuotantoyhtiön selvitykseen
4. Asukkaiden hyvinvoinnin lisääminen
 - Edistymistä mitataan kunnan hyte-kertoimella ja sen kehityksellä
 - Vuoden 2023 hyte-kerroin parani 18,1 €/oon/asukas vuodentakaisesta 17 €/sta/asukas
5. Tapahtumien ja aktiivisen tekemisen yhteisö
 - Edistymistä mitataan vuosittain toteutuvien tapahtumien määrällä
 - Kaikki vuosittaiset vuosikellon mukaiset tapahtumat toteutuivat vuoden 2023 aikana
 - Vuosittain pidettävien tapahtumien lisäksi kesällä kunnassa järjestettiin kaksi kyläjuhlaa, joissa myös kuntamarkkinointi osallistui
6. Alueellisesti toimiva ja tehokas kuntakonserni
 - Edistymistä mitataan seudullisten kehitysprojektien arvolla sekä kuntakonsernin tuloksella
 - Seutukunnan omien kehitysprojektien arvo vuonna 2022 oli 687 t€ ja vuonna 2023 905 t€

- Kuntakonsernin tulos vuonna 2022 oli 1,54 m€ ylijäämäinen ja vuonna 2023 0,415 m€ ylijäämäinen

Kunnan tilinpäätösasiakirjan mukaan tytäryhtiöiden tulos oli Vetelin Energia Oy +924 t€, Kiinteistö Oy Vetelinraitti -127 t€, Pitkäkoski Oy +1 t€, Kiinteistö Oy Vetelin Liikekiinteistöt -41 t€ ja Vetelin Vesi Oy -95 t€.

3. KOKONAISTALOUDEN ARVIOINTIA

Vetelin kunnan tilikauden alijäämä oli -253 t€ (ed.v. 1,6 m€). Kumulatiivinen ylijäämä kunnassa on 3,8 m€ (ed.v 4,1 m€).

Jatkossa talouden rakenteelliseen tasapainotukseen on edelleen kiinnitettävä suurta huomiota, koska kunnan veroprosentti on jo huomattavan korkea.

Kunnan lainakanta asukasta kohden laski v. 2023 aikana 318 euroa/asukas. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu tilikaudella.

Lautakunta pitää hyvänä asiana, että pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu, sekä lainakanta asukasta kohden on laskenut, sillä korkotason laskusta ei ole vielä varmuutta.

Kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastaja. Tarkastuslautakunta on kuullut lyhyet selostukset yhtiöiden toiminnasta ja tuloksista.

Kuntakonserni oli kokonaisuutena ylijäämäinen 415 t€.

Lautakunta haluaa nostaa erikseen esiin Vetelin Energia Oy:n mainion tuloksen, jonka vuoksi koko konserni on ylijäämäinen.

Vuosi 2023 on ollut ensimmäinen vuosi ilman sotea, jonka vuoksi myös verotulot ovat laskeneet. Verotulojen ennusteet tarkentuivat vuoden aikana ja ne olivat heikompia kuin alustavasti oli ajateltu.

5. KRIISIKUNTA-ARVIOINTIA

Kuntakonsernin taloudellista tilaa tulee tarkastella myös niin sanottujen kriisikuntakriteerien mukaan. Valtiovarainministeriö on asettanut kriteerit ja raja-arvot, joiden ylittyminen johtaa kunnan arviointimenettelyyn.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määräajassa. Vetelillä ei ole kertynyt alijäämää, vaan taseen ylijäämä on v:n 2023 lopussa 3,8 m€. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos kuntakonsernin taseen kertynyt alijäämä on viimeksi päättyneenä vuonna vähintään -1000 €/asukas sekä sitä

edeltäneenä vuonna vähintään -500 €/asukas. Vetelin osalta ko. tunnusluku oli v. 2023 881 ja v. 2023 630 €/as., joten kriteerit eivät ylittyneet.

Arviointimenettely voidaan käynnistää myös, jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut (neljä kriteeriä) ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttyneet.

Ensimmäinen näistä kriteereistä on **kuntakonsernin vuosikate suhteessa poistoihin**, raja-arvon ollessa 80 %. Vuonna 2023 tämä luku oli Vetelissä 126,3. Edellisenä vuonna tämä luku oli 144,4, eli kumpanakaan vuonna tämä kriteeri ei täyttynyt.

Toinen kriteeri tarkastelee **kunnan tuloveroprosenttia** siten, että se ei saisi olla yli 2.0 prosenttiyksikköä suurempi kuin on kuntien keskiarvo. Vetelin tuloveroprosentti oli 9,86 vuonna 2023. Kuntien keskimääräisen tuloveroprosentti oli 7,38. Tässä siis kriisikuntakriteeri ylittyy.

Kolmannessa kriteerissä raja-arvo täyttyy, jos **kuntakonsernin lainakanta ja vastuut** (€/asukas) ylittää koko maan kuntakonsernien keskiarvon vähintään 50 %:lla. Vuonna 2023 Vetelin lainakanta/asukas oli 7853 € ja edeltävänä vuonna 9058 €. Raja-arvo n. 9 367 eur ei ylity.

Neljäntenä kriteerinä on kuntakonsernin laskennallinen **lainanhoitokate**, jonka tulisi olla vähintään 0,8. Vetelin lainanhoitokate on 0,4, joten tämä raja-arvo ylittyy tänä vuonna. Edeltävänä vuonna lainanhoitokate on ollut 1, joten tämä kriteeri ei täyty, sillä lainanhoitokatteen tulee olla kahtena vuonna peräkkäin alle 0,8

Neljästä kriisikuntakriteeristä täyttyi vuonna 2021 kaksi ja vuonna 2022 enää yksi. 2023 vuonna on täyttynyt 1 kriteereistä. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota tuloveroprosenttiin ja varmistua, että se pysyy kilpailukykyisenä naapurikuntiin verrattuna. Lainanhoitokate kriteeristä on nyt ensimmäinen vuosi ylittynyt eli jos tunnusluku ylittyy myös ensi vuonna, täyttyy silloin kyseinen kriteeri Vetelin kunnan osalta.

6. HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä kunnassa on vähentynyt, sillä kunnasta on siirtynyt vuoden aikana työntekijöitä hyvinvointialueelle hyvinvointialue uudistuksen vuoksi.

Kunnan henkilöstö määrä oli vuoden 2023 lopussa 190. Naisia on 147 ja miehiä 43 henkilöä.

Henkilöstön sairauspäivien määrä väheni vuoden aikana runsaasti. Sairauspäivien vähentymiseen vaikutti erityisesti pitkien sairauslomien vähentyminen.

7. RISKIARVIO

Tähän olemme listanneet arviota merkittävimmistä riskeistä, tulevaisuuden epävarmuustekijöistä sekä toimintaan vaikuttavista asioista. Riskienhallinta samoin kuin sisäinen valvonta on käsityksemme mukaan ollut riittävällä tasolla.

- Vetelin sote- palveluiden kiinteistöt, jotka ovat siirtyneet hyvinvointialueelle toivotaan pysyvän nykyisessä käytössä.
- Asukasmäärän laskeminen, yritysten ja työntekijöiden määrän mahdollinen vähentyminen ja näistä seuraava verotulojen hiipuminen muodostaa riskin, joka toteutuessaan ja vuosia jatkuessaan heikentää olennaisesti kunnan kehitys- ja uudistusmahdollisuuksia.
- Maatalouden kannattavuuden heikentyminen vaikuttaa myös kunnan talouteen.
- Lainarahoituksen hinta, sekä geopolitiikan vaikutukset talouteen.
- Henkilöstön eläköitymiseen ja rekrytointiin liittyvät riskit.
- Kuntalaisia ja päättäjiä jakavat energiainvestoinnit

8. YHTEENVETO

Vetelin kunnassa on tehty hyvää työtä, ja on aika esittää lämpimät kiitokset hyvin tehdystä työstä viranhaltijoille ja kaikille kunnan työntekijöille.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kunnan niukkaan asuntotarjontaan. Lautakunnan arvion mukaan erityisesti Räyringissä on pulaa asunnoista.

Lautakunta nostaa positiivisena asiana esiin Vetelin Lukion kansainvälistymisen Finest Future -ohjelman kautta tulleiden kansainvälisten opiskelijoiden kautta.

Lautakunta pitää positiivisena asiana, että kunnassa on avoimia työpaikkoja ja toisaalta sitä, että työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt.

Lautakunta pitää tärkeänä, että kunnassa edistetään laaja-alaisesti sekä biokaasu-, aurinko- ja tuulivoiman investointeja.

Lautakunta toteaa tyytyväisenä, että kunnan lainakanta on pienentynyt.

Osallistava budjetointi, jossa kuntalaiset saavat ehdottaa toteutettavia hankkeita on saanut kiitosta kuntalaisilta. Näiden perusteella on toteutettu vuonna 2023 mm. Sulkaharjun luontopolun kunnostus ja Vetelin koirametsä.

Lautakunta pitää tärkeänä tapahtumien järjestämistä paikkakunnalla ja arvioi, että hotelli Kampelin tulee olla tapahtumien kehittämisessä mukana.

Vetelissä 24.5.2024

Vetelin kunnan tarkastuslautakunta

Merja Heikkilä, pj

Jukka Nisula, varapj.

Hilikka Läspä

Henri Nisula

Kari Pollari

